

Noten om Wallenberg

I en not som avgavs för två veckor sedan erkände den ryska regeringen efter tolv års tystnad, undanflykter och bestridanden att en person, som sannolikt var Raoul Wallenberg, hållits fången i Ryssland sedan början av år 1945. I noten uppgavs vidare att denna person avlidit i fängelset i juli 1947. Den ryska regeringen förklarade att den icke tidigare ägt kännedom om dessa förhållanden, eftersom Wallenbergs fångenskap och död hemlighållits av den dåvarande ryske säkerhetsministern, en man som sedermera avrättats för grova brott mot den ryska staten. Visserligen beklagade den ryska regeringen vad som skett, men syftet med dess not var tydligen främst att hävda sin oskuld genom påståendet att Wallenberg i realiteten varit en brottslig ministers privata fånge.

Den svenska not som nu avgivits i saken betonar med rätta att "Sovjetregeringen icke kan avlasta sig ansvaret" för vad som skett. Bakom dessa ord ligger en hård kritik av den ryska regim som åtminstone enligt de nuvarande maktthavarnas försäkringar inte är i stånd att få klarhet om vad som i en väsentlig sak görs av underordnade myndigheter, utan under årtal kan hållas i okunnighet om en fångslad främmande diplomats öde. Notan nöjer sig emellertid inte med detta påpekande. Det fastslås också att förklaringen i själva verket på en central punkt inte kan godtas. Det heter i noten "att så länge Wallenberg var internerad i ett fängelse i Moskva, Sovjetregeringen icke kan ha varit ur stånd att i anledning av de många démarcherna från svensk sida skaffa sig tillförlitliga upplysningar i saken, ifall den hade verkställt de noggranna undersökningar, som den försäkrat svenska regeringen upprepade gånger att den företagit". Formuleringarna i detta uttalande är visserligen något invecklade — huruvida diplomatin nödvändiggör en sådan inpackning av sanningen skall vi inte gå in på — men vad man vill säga måste rimligen vara att den ryska regeringen under en följd av år farit med osanning: denna regering har inte vidtagit de grundliga undersökningar som den utlovat och säger sig ha genomfört, ty eljest skulle på ett tidigare stadium uppgifter om Wallenberg ha kunnat lämnas.

En liknande anklagelse framförs i notens sista stycke, där den svenska regeringen säger sig ha "svårt att tro" att all dokumentation rörande Wallenberg utom den i den ryska noten citerade rapporten skulle vara utplånad. Även här har Sverige utomordentligt starka skäl för sin ståndpunkt. Enligt det ryska svaret skulle man i fråga om Wallenberg endast ha kunnat framskaffa en skrivelse från en fängelseläkare till inrikesministern om Wallenbergs död jämte uppgift om att hans lik förbränts utan obduktion. Det ter sig alldeles otroligt att den ryska regeringen från Wallenbergs fängelseperiod under två och ett halvt år inte skulle kunna få fram andra uppgifter än dessa. Det är självfallet att ryssarna genom förhör av tjänstemän och fångvaktare måste ha möjlighet att uppspara och redovisa vad som hänt med en helt annan fullständighet. Just därför finns det anledning att misstänka —

även om man inte med säkerhet kan påstå det — att den senaste ryska noten är lika lögnaktig som de många föregående och att uppgiften om Wallenbergs död år 1947 tillverkats för att få slut på diskussionen i Sverige och mellan Sverige och Ryssland.

Den svenska regeringens deklARATION slutar med en förväntan om att om ytterligare material framkommer i saken, detta skall delgivas Sverige, och en erinran om att den svenska regeringen skall "ställa till förfogande det ytterligare material rörande Wallenberg som av den svenska regeringen bedömes vara av betydelse för fortsatta undersökningar i Sovjetunionen". Formuleringarna är anmärkningsvärt försiktiga. För var och en måste det vara uppenbart att den ryska regeringen kan framskaffa ytterligare material, och detta antydes ju i realiteten tidigare i den svenska noten. Vad material från den svenska regeringens sida beträffar anges det inte om vi redan anser oss sitta inne med sådant material eller blott räknar med möjligheten att i framtiden erhålla det. Den svenska regeringen borde mera energiskt och tveklöst ha begärt mera fullständigt besked från rysk sida.